

Kaupunginhallituksen puheenjohtaja Tapani Mäkinen

Vantaan kaupunginvaltuuston talousarviokokous 14.11.2016

Arvoisa puheenjohtaja hyvä valtuutetut,

Rohkenen omana arvionani sanoa, että edellisen valtuuston ehkä parhaimpia päätöksiä oli kun se tässä samaisessa kokouksessa marraskuussa 2011 lisäsi budjettiin tämän seuraavan tavoitteen;

Vantaan vuoden 2012 talousarvion sitova tavoite:

”Laaditaan kevään 2012 valtuustoseminaariin talouden tasapainottamis- ja velkaohjelma, joka sisältää suunnitelman investointitasosta 10 vuodelle sekä investointien priorisoinnin.”

Valtuuston tavoitteena oli velkaantumiskehityksen hallintaan saaminen sekä kaupungin tasapainoisen kehityksen ja kilpailukyvyn turvaaminen pitkällä aikavälillä. Tänä tiedämme nyt eletävän vuoden budjetin toteutumisesta seuraavaa, velkaa Vantaalla ei vuonna 2016 oletettu euroakaan ja tuloksen ennakoitua olevan runsas 25 miljoonaa euroa positiivinen.

Valtuustokauden aikana olemme voineet turvata kaupunkilaisten laadukkaat palvelut ja kaupunkia on rakennettu ennen kokemattomilla investoinneilla. Kehäradan rakentamispäätös on ollut yksi merkittävimmistä investointipäätöksistä. Kaupungin elinvoimaisen kehittämisen näkökulmasta, 90-luvun viisaat ratkaisut lentokenttäalueen kehittämiseksi kantavat tänään merkittävää hedelmää. Vantaa on Helsingin ohella suosituin paikka yrityksille sijoittua, tämä on puhtaasti lentokenttäkaupungin, eli Aviapoliksemme ansiota. Tätä menestystarinaa tukee mitä suurimmassa määrin hyvät joukkoliikenneyhteydet. Kehärata on tehnyt Vantaasta yhden Euroopan merkittävimmän ja kehittyvimmän kaupungin, kuulostaa suurelliselta. Mutta ei ole aivan sama mitä me täällä Vantaalla teemme, kun puhumme Suomen tärkeimmän metropolialueen menestymisestä ja siten koko itsenäisen kohta 100-vuotiaan Suomen menestyksestä, tänään ja tulevaisuudessa.

Arvoisat valtuutetut, kaupungin hyvinvointi ja menestys toteutuu työpaikkojen myötä. Ensimmäinen tulee työ ja sitten vasta hyvinvointi. Vantaan elinkeinopolitiikkaan panostaminen on siten mitä suurimmassa määrin panostamista työllisyyspolitiikkaan ja hyvinvointiin.

Tätä budjettia ollaan hyväksymässä samaan aikaan kun Sipilän hallitus valmistelee suomalaisen yhteiskunnan suurinta julkiseen sektoriin kohdistuvaa reformia. Sote- ja maakuntauudistus on mittavampi ponnistus kuin osaamme tänään edes kuvitella. Hallitus on tähän reformiinsa sitoutunut. Olen ehdottoman samaa mieltä siitä, että meidän tulee sote-uudistus toteuttaakin. Itse asiassa kaikki eduskuntapuolueet ajattelevat asiasta samoin. Kiperämpää reformissa minun mielestäni on uuden hallinnon tason syntyminen. En lähde nyt tässä yhteydessä enää sanomaan, miten uudistus olisi pitänyt tehdä, mutta saman totean kuin aikaisemmin olen todennut. Eli kuntauudistuksen polkua Suomessa osittain tullaan vielä käymään. Mitenkään ei voi selittää, että maassa tämän reformin jälkeen on esimerkiksi 60 kuntaa jotka hallinnoivat vain yhtä koulua. Vääjäämättäkin tulee eteen esimerkiksi taloudellisia tilanteita, jotka johtaa kuntien määrän vähentymiseen. Sanottakoon, että tämä ei ole huono asia. Miten käyt Vantaan, selviääkö se muuttuvissa olosuhteissa. Haastavaa se tulee olemaan, koska verorahoitus putoaa noin kolmannekseen nykyisestä ja koska sosiaali- ja terveystoimen menoina Vantaalta lähtee vähemmän kuin tuloja poistuu.

Vantaan velasta runsas kolmannes on valtion puolesta rahoitettuja joukkoliikennehankkeita. Siten vantaalaiset maksavat vielä pitkään noin 300 miljoonan euron velkaosuutta Kehäradasta ja osin myös omaa rahoitusosuutta Kehä III:n perusparannuksesta. Vantaan onni on siinä, ettei tällä hetkellä ole näköpiirissä uusia liikenneinfrahankkeita – toisin kuin esim. Espoossa ja Helsingissä. Vantaata ei myöskään rasita enempää käyttötalous- kuin investointitalousmielessäkään muihin suuriin kaupunkeihin verrattuna esim.

kaupunginteatterit, -orkesterit kuin muutkaan institutionaaliset kulttuurilaitokset, mikä helpottaa sopeuttamista. Sen sijaan kaupungin kasvu aiheuttaa paineita tasapainotustyölle. Tässä mielessä voi ehkä sanoa ääneen, että Vantaa on kykyjensä ylärajoilla uuden MAL-sopimuksen kohdalla. MAL-sopimus hoidetaan, mutta seuraavan sopimuksen sisältöön ja laajuuteen on syytä jo tässä vaiheessa antaa varoitus – uudessa tilanteessa kaupunki joutuu asettamaan oman kantokykynsä ensisijalle ja alueen ja siten koko Suomen kehittyminen on toissijainen. Tässä voisi jopa viisastella mm. vahvan kunnan roolista suhteessa maakuntaan, eli siirtämällä painopiste maakuntiin samalla heikennetään kuntien mahdollisuuksia vastata nykyisenkaltaisista sitoumuksista.

Suomalaisten kuntien velkamäärät ovat noin kolmannes Ruotsin kuntien velkamäärästä. Täällä on aina oltu tarkan euron kannalla, kun taas Ruotsissa on hyväksytty periaate, etteivät kunnat välttämättä koskaan maksa velkaansa pois. Tätä tapaa ei luonnollisestikaan voida pitää hyväksyttävänä, mutta Vantaan tasapainottaessaan talouttaan joudutaan myös miettimään sitä, millaisella aikataululla kunta maksaa takaisin velkojaan. Tällä hetkellä rahamarkkinatilanne huomioon ottaen lainojen keskimääräinen laina-aika on alle 10 vuotta ja parhaimmillaan ennen vuotta 2008 lainaprofiilimme oli keskimäärin 20 vuotta. Jos lainaa profiloidaan esim. kiinteistöjen poistojen mukaisesti noin 30 vuoteen, tämä antaa liikkumavaraa rahoitukseen ja sitä kautta velan hoitoon. Siksi onkin ensiarvoisen tärkeää, ettei tulevassa maakuntauudistuksessa vaaranneta kuntien luottoluokitusta eikä niiden mahdollisuuksia lainottaa toimintaansa. Mm. keskusteltu verokatosta saattaa tässä suhteessa kääntyä kuntia vastaan ja tuoda lainoitukseen uusia rajoituksia mm. velkaantumisasteen kautta. Tämä taas kaventaa lainamahdollisuuksia sekä korottaa lainojen marginaaleja. Siksi maakuntauudistus on herkkä tässäkin suhteessa.

Vantaa ei ole velkaantunut käyttötaloudessaan kuin ainoastaan vuonna 2004. Tuolloinkin syynä oli valtion toimenpiteet kaventaa yhteisöveron tuottoa kunnille 40 %:sta alle 30 %:n. Sopeutumisaika oli tuolloin liian lyhyt, minkä vuoksi Vantaa teki negatiivisen vuosikatteen eli velkaantui käyttökuluistaan. Tämä tarkoittaa siis sitä, että kaupungilla on velan rinnalla merkittävä omaisuusmassa, jonka reaaliarvo on huomattavasti suurempi kuin velan määrä. Tätä omaisuussalkkua joudutaan tarkastelemaan uudessa talousohjelmassa kriittisesti ja siihen sitoutuneita varoja voidaan joutua irrottamaan oikean taloudellisen tuloksen saavuttamiseksi, tämä ei välttämättä sinänsä ole pelkästään huono asia.

On erinomaista, että kaupunginhallituksessa budjettiin lisättiin talousohjelman valmistamisen käynnistäminen heti ensi vuoden alussa. Kun näin toimimme, teemme osaltamme palveluksen uudelle keväällä valittavalle valtuustolle. Valmistelu käynnistyy kaupunginjohtajan johdolla, virkatyönä, mutta on tärkeää, että työhön liittyy vahva kh:n alainen poliittinen ohjaus, josta on kh:n budjetin käsittelyssä myös sovittu. Ohjelmassa joudutaan arvioimaan erityisesti tulevien investointien taso ja se miten ne jatkossa toteutetaan. Uudessa talousohjelmassa kaupunki joutuu tarkastelemaan maakuntauudistuksen jälkeistä aikaa kriittisesti. Lähtökohtaisesti kaupunki joutuu turvaamaan lakisääteiset palvelunsa ja arvioimaan tarkasti kaiken tämän ylittävän. Ts. kaupunki joutuu arvioimaan kykynsä ja rahoitusmahdollisuutensa kaiken ylimääräisen kohdalla turvatakseen peruspalveluiden toteuttamisen. Tätäkään ei pidä kuitenkaan ylidramatisoida, koska kasvavana kaupunkina Vantaa saa uusia asukkaita ja veronmaksajia, joiden avulla tästä selvitään. Toisaalta voidaan sanoa, että yleisessä talouden elpymisessä on erittäin iso kasvu- ja rahoituspotentiaali. Vuoden 2008 jälkeen vantaalainen työttömyys on lähes kaksinkertaistunut. Työttömien määrä on tällä hetkellä noin 13 000 henkilöä. On laskettu, että 1 000 työtöntä merkitsee kunnalle noin 10 miljoonan euron rasisusta menetettyinä verotuloina ja kasvavina työttömyys- ja toimentulokuluina. Siten vantaalaisen työttömyyden "arvo" on 130 miljoonaa euroa, eli keskimääräisen noin 43 miljoonan euron veroprosentilla laskettuna noin 3 veroprosenttia. Kun maakuntauudistuksen jälkeen Vantaan kunnallisveroprosentti putoaa runsaaseen 6 %:iin, työttömyyden vaikutus voi parhaimmillaan merkitä noin 50 %:n lisäystä kaupungin maksuvalmiuteen. Siksi työllisyyden hoito on ensisijaisesti keino kaupungin käyttötalouden

kohdalla. Kun kaupungin elinkeinopolitiikka tuottaa joka vuosi enemmän uusia työpaikkoja kuin mitä työikäinen väestö kasvaa, tässä on reaalin mahdollisuus parantaa kaupungin taloudellista tilannetta. Siksi kaupunki seuraa tarkasti valtion toimenpiteitä sekä tehostaa omiaan työllisyyden parantamiseksi. Kuten sanoin, elinkeino- ja työllisyyspolitiikka on mitä tärkeintä hyvinvointipolitiikkaa.

Kun puhutaan maakuntauudistuksen vaikutuksista Vantaaseen, ei voi jättää huomiotta suunnitelmia siirtää 150 miljoonaa euroa Uudeltamaalta valtion kautta muualle maahan. Vantaa muiden pks-kaupunkien kanssa tulee entistä riippuvaisemmaksi valtionavuista eli niiden määrä kasvaa nykyisestä noin 10 %:sta lähes 30 %:iin kaupungin verorahoituksessa. Koska nyt esityksessä on sovittu ns. siirtymätasauksesta ainoastaan vuoteen 2021, tämä lisää epävarmuutta kaupungin taloussuunnitteluun. Siksi on tärkeää korostaa sitä, että valtion tulee olla luotettava kumppani kunnille myös siirtymäkauden jälkeen, eli siinä kohden ei voida pelata Mustaa Pekkaa kuntien syliin. Tässä yhteydessä voi taas kerran korostaa pks-erillISRatkaisua, joka olisi helpottanut yleisesti tilannettamme. No, tästäkin ratkaisusta jäljellä on vielä häntä, joten katsotaan miten sen käy.

Arvoisa puheenjohtaja. Puheeni alussa korostin Talous- ja velkaohjelman merkitystä Vantaalle. Sen ohella, että olemme saaneet talouttamme terveelle uralle, olemme saaneet hyvän kehyksen valtuuston työskentelylle. En pysty liikaa korostamaan vantaalaista yhteistyökykyä. Virkamiesten ammattitaito ja sitoutuminen on mielestäni esimerkillistä. Meillä Vantaalla on loistava porukka, kiitänkin koko Vantaan kaupungin henkilökuntaa merkittävästä panoksesta kaupungin strategian ja arvojen toteuttamisessa. Kiitän myös koko henkilökuntaa erittäin hyvästä vuorovaikutuksesta ja yhteistyöstä meidän luottamushenkilöiden kanssa, tässä ovat esimerkkeinä kaupunginjohtaja ja koko kaupungin ylin johto.

Arvoisat valtuutetut, haluan kiittää myös teitä. Vantaalainen yhteen hiileen puhaltaminen on esimerkillistä, politiikka on usein kovaa vääntämistä, mutta meillä on päästy aina yhteiseen ja usein myös yksimieliseen tulokseen asioiden hoitamisessa. Samalla kun tämän sanon, on pakko todeta, että ei tämä valtuustokausi aina kuitenkaan helppo ole ollut. Ehkä pystymme myös täällä havaitsemaan yleisen ilmiön joka kumpuaa kansan syvistä riveistä. Ei siinäkään mitään pahaa ole, jos ja kun se toteutuu demokratian keinoin. Mutta välillä tulee tunne, että ulkoa ohjaaminen saa liian suuret mittasuhteet. Toivon, että me vastuulliset vaaleilla valitut päättäjät, kannamme huolta koko kaupungin kehityksestä. Eli ei keskitytä vain yhteen, vaikkakin sinänsä tärkeään asiaan, vaan peilataan kokonaisuutta ja tehdään päätöksiä siltä pohjalta, toisia ja koko kaupunkia ymmärtäen ja arvostaen. Tämä ei ole luonnollisestikaan helppoa tässä kovasti paljon muuttuvassa ja koko ajan vain julkisemmassa ja sosiaalisemmassa digitalisaation myötä kehittyvässä maailmassa

Arvoisa puheenjohtaja. Kaupunginhallitus teki muutamia kuluja lisääviä muutoksia kaupunginjohtajan budjettiin. Mielestäni kaikki oli kokonaisuus ymmärtäen, helppo hyväksyä. Jokainen lisää kulutukseen ohjattu euro menee tärkeään asiaan kun haluaa ymmärtää politiikan realiteetin, eli kompromissien tekemisen. Kun tämän ymmärtää, osaa antaa ymmärrystä sopivassa määrin jokaisen puolueen tärkeäksi katsomiin asioihin. Teimme valtuustolle yksimielisen esityksen, se on tulos, jolle toivon jokaisen ymmärtävän antavan arvon, suuren arvon.

Haluan nostaa lopuksi esiin vielä yhden jo kaupunginjohtajan esityksessä olleen asian. Vantaa panostaa vahvasti myös jatkossa perusopetukseen. Valtionavun pienentymisestä huolimatta, Vantaa satsaa tulevaisuuteen. Budjetti pitää sisällään jatkossakin 45 opettajan resurssin, joka aikaisemmin mahdollistui valtion myötä. Nyt teemme sen itse, panostaen uuteen oppimiseen ja tulevaisuuteen.

Kaupunginhallituksen eurolisäyksistä haluan nostaa esille kaksi tärkeää asiaa. Ikäihmisten kotona asumista ei ehkä voi koskaan tukea liikaa, siksikin miljoonan euron lisäys on erittäin

viisas päätös. Tärkeää on myös ammatillisen koulutuksen reformista aiheutuvan taloudellisen vajauksen paikkaaminen Varialle. Oppilaitoksen näkökulmasta kevät on raskas, joten lisäpanostus on erittäin perusteltu.

Arvoisa puheenjohtaja. Haluan vielä kiittää kaupunginhallitusta ja valtuustoryhmien puheenjohtajia erittäin onnistuneesta ja hyvähenkisestä budjetin käsittelystä kaupunginhallituksen neuvotteluissa. Toivotan samaa tälle kokouspäivälle. Ja loppuun vielä kerran kiitokset virkamiehille hyvästä valmistelusta.